mgr Joanna Wiak
asystent w Katedrze Prawa Gospodarczego i Handlowego
Wydział Prawa i Administracji UMCS w Lublinie

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

„Status prawny finansującego jako strony umowy leasingu według kodeksu cywilnego"

przygotowanej pod kierunkiem naukowym

Dr hab. Katarzyny Kopaczyńskiej-Pieczniak, prof. UMCS

Przygotowana rozprawa doktorska została poświęcona problematyce statusu prawnego finansującego jako strony umowy leasingu według kodeksu cywilnego. Pomimo 18 lat obowiązywania tytułu XVII[1] (art. 709[1]–709[18]) w kodeksie cywilnym[1] umowa leasingu nie doczekała się dotychczas pełnego cywilistycznego opracowania o charakterze monograficznym.

Interesującym zadaniem badawczym okazało się dokonanie analizy składającego się na istotę umowy leasingu statusu finansującego jako przedsiębiorcy, a także jego obowiązków oraz praw, których odpowiednikami (korelatami) są określone uprawnienia i obowiązki korzystającego. Przedstawienie pełnego obrazu pozycji finansującego wymagało też analizy reguł jego odpowiedzialności kontraktowej[2]. Status prawny finansującego jako podmiotu profesjonalnego jest nietypowy i z tego względu niezwykle ciekawy. Jego sytuacja prawna jest skomplikowana, w wielu przypadkach niejasna i dyskusyjna. Uzasadnienie dla wyboru tematu pracy stanowiło również szerokie praktyczne wykorzystanie umowy leasingu.

Celem rozprawy było wykazanie, które z praw, obowiązków i zasad odpowiedzialności kontraktowej finansującego stanowią zasadniczy, niezmienny element jego pozycji prawnej, oraz które z nich mogą zostać wyłączone albo ukształtowane odmiennie. W przypadku praw, obowiązków i reguł odpowiedzialności, które mogą podlegać zmianom, istotnym analizowanym w pracy zagadnieniem jest wyznaczenie granic dopuszczalnych modyfikacji, zakreślonych treścią zasady swobody umów (art. 353[1] k.c.). **Na tej podstawie istnieje**

[1] Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 459 z późn. zm.); dalej jako „k.c.". Tytuł XVII[1] został dodany ustawą z dnia 26 lipca 2000 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny (Dz. U. Nr 74, poz. 857).

[2] Brak odniesienia do problematyki odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych (art. 415 i n. k.c.) wynika z tego, że w tym reżimie naprawienie szkody jest głównym świadczeniem dłużnika. Przed wyrządzeniem szkody wierzyciela nie łączy z dłużnikiem żaden stosunek obligacyjny, którego naruszenie rodziłoby dług odszkodowawczy. Dopiero wyrządzenie szkody stanowi źródło zobowiązania. Oznacza to, że obowiązek odszkodowawczym pomiędzy określonymi podmiotami powstaje poza istniejącym stosunkiem prawnym leasingu.

możliwość wyodrębnienia zasadniczych sposobów ukształtowania pozycji prawnej finansującego, a mianowicie jego statusu ustawowego jako modelowego oraz dopuszczalnych jego zmodyfikowanych wersji (odmian), które można określić mianem statusu „umownego". Przepisy zawarte w tytule XVII[1] k.c. stanowią podstawę do przyjęcia przez strony ustawowego statusu finansującego wyznaczanego przez imperatywne, semiimperatywne i dyspozytywne normy prawne. Strony w granicach swobody umów mogą modyfikować postanowienia kreujące ustawową pozycję prawną finansującego poprzez ich odmienne ukształtowanie, uzupełnienie albo odrzucenie. **Status finansującego jest więc dynamiczny, niejednorodny. Może przybrać postać statusu ustawowego, gdy umowa leasingu nie przewiduje żadnych zmian w jego ukształtowaniu wynikającym z ustawy. Może również ulegać umownym modyfikacjom skutkującym jego wzmocnieniem albo osłabieniem w porównaniu z modelem ustawowym. Możliwe jest także jego ukształtowanie przez zastrzeżenie w umowie klauzul wprowadzających dodatkowe prawa i obowiązki finansującego.** Istotną modyfikację stanowi ukształtowanie sytuacji prawnej finansującego w umowie leasingu z przeniesieniem (przejściem) własności albo użytkowania wieczystego rzeczy na korzystającego. Skonstruowany w ten sposób status finansującego można nazwać **umownym z opcją przewłaszczenia**. Podstawą kwalifikacji jest tu postanowienie umowy leasingu przewidujące przeniesienie albo przejście własności bądź użytkowania wieczystego rzeczy na korzystającego. Inne analizowane w pracy modyfikacje ustawowego statusu finansującego i jego zróżnicowanie również mogą znaleźć odzwierciedlenie w wyodrębnieniu dalszych rodzajów (odmian) umowy leasingu.

Rozprawę podzielono na cztery rozdziały, a każdy rozdział – na paragrafy. W niektórych paragrafach, z uwagi na wielość poruszanych zagadnień , wyodrębniono podpunkty (oznaczone wielkimi literami). Po każdym rozdziale zostały sformułowane wnioski, które stanowią podsumowanie rozważań zawartych w poszczególnych rozdziałach. Zwieńczeniem pracy jest zakończenie.

W rozdziale pierwszym został przedstawiony status finansującego w kontekście istoty umowy leasingu. Odniesiono się tu do jego sytuacji prawnej wynikającej z pojęcia umowy leasingu. W dalszej kolejności analizie zostały poddane cele i wynikające z nich funkcje umowy leasingu, które wywierają decydujący wpływ na przyjęcie przez strony ustawowej albo umownej pozycji prawnej finansującego. Następnie przeprowadzono analizę statusu finansującego związaną z problematyką charakteru prawnego umowy leasingu. Badaniom została poddana również jego sytuacja prawna w podmiotowej strukturze stosunku leasingu. Odniesiono się też do zagadnienia wpływu statusu korzystającego na pozycję prawną

finansującego. Analizie zostały poddane relacje finansującego z przykładowymi podmiotami związanymi z umową leasingu, takimi jak: zbywca rzeczy, ubezpieczyciel, pożyczkodawca (kredytodawca), poręczyciel i gwarant. Następnie odniesiono się do problematyki wpływu przedmiotu umowy leasingu na status finansującego.

Rozdział drugi i trzeci dotyczy zagadnienia wpływu kształtowania treści stosunku prawnego leasingu na pozycję prawną finansującego. W rozdziale drugim poruszono problematykę obowiązków finansującego wyznaczających jego status. W rozdziale trzecim rozważaniom zostały poddane prawa finansującego wyznaczające jego status.

W rozdziale czwartym została przedstawiona problematyka statusu prawnego finansującego wynikająca z jego odpowiedzialności z tytułu niewykonania albo nienależytego wykonania umowy leasingu. Odniesiono się tu do zwięzłego zaprezentowania zagadnienia ukształtowania odpowiedzialności kontraktowej finansującego wynikającej z zasad ogólnych (art. 471 i n. k.c.). W dalszej kolejności dokonano analizy ustawowych modyfikacji tych reguł, które w określonym zakresie uzupełniają albo kształtują w sposób odmienny jego odpowiedzialność kontraktową w porównaniu z zasadami ogólnymi. Następnie przeprowadzono analizę zagadnienia umownych modyfikacji zasad odpowiedzialności finansującego z tytułu naruszenia jego obowiązków. Kolejnym zadaniem badawczym uczyniono wpływ modyfikacji ustawowych obowiązków i praw finansującego na zakres jego odpowiedzialności kontraktowej. Poruszono też problematykę reguł odpowiedzialności finansującego za wady przedmiotu leasingu, które to reguły uzupełniają ogólne zasady jego odpowiedzialności kontraktowej. Odniesiono się tu do ukształtowania odpowiedzialności z tytułu rękojmi w aspekcie ogólnym (art. 709^4 § 2, art. 709^8 § 1 k.c. oraz art. 664 w zw. z art. 709^{17} k.c.), a następnie przedstawiano szczególne zasady odpowiedzialności za wady rzeczy w leasingu konsumenckim oraz leasingu lokalu.

Joanna Wiak